

Üçüncü Sektördeki Profesyonel Çalışanların Gözünden Sektörün Ayırt Edici Özelliklerine Yönelik Nitel Bir Araştırma

Gökhan GÜNEY*

ÖZ

Girişimler genel olarak kâr amacı güden ve kâr amacı gütmeyen girişimler olarak sınıflandırılmaktadır. Kâr amacı güden girişimleri ticari hedefin öncelikli olduğu özel sektör girişimleri, kâr amacı gütmeyen girişimleri ise sosyal fayda amaçlı üçüncü sektör girişimleri olarak genellemek mümkündür.

Bu çalışmanın amacı, üçüncü sektörün özel sektörden ayrılan yönlerinin ortaya koyulmasıdır. Bu amacın yanında, üçüncü sektörde çalışmak isteyenlerde bulunması gereken özelliklerin neler olabileceği konusu da çalışmada değerlendirilen bir diğer konudur. Bu amaçla, nitel araştırma yönteminin tercih edildiği bu çalışmada, üçüncü sektörde profesyonel çalışan olarak kariyerlerini sürdüren katılımcılarla yarı yapılandırılmış bir formla mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen mülakatların sonucunda, üçüncü sektör ve özel sektörün misyon, motivasyon, yapılanma ve amaçlarından kaynaklanan farklılıklarına vurgu yapıldığı ortaya çıkmıştır. Bu bulguların yanında, katılımcıların büyük çoğunluğunun, üçüncü sektörde çalışmayı hedefleyenlerin spesifik bazı kişilik özelliklerine sahip olmaları gerektiği düşüncesinde oldukları da görülmüştür. Üçüncü sektörde profesyonel olarak çalışan katılımcıların deneyimlerine ve gözlemlerine yer veren bu araştırmanın ulusal yazına katkıda bulunacağına inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Üçüncü Sektör, Sosyal Fayda

JEL Sınıflandırması: B55, L26, L31, P31, L26

A Qualitative Research on The Distinctive Features of The Sector From The Side of Professional Employees in The Third Sector

ABSTRACT

Ventures can be generally classified as for-profit and non-profit enterprises. It is possible to generalize profit-oriented initiatives as private sector initiatives where the commercial target is the priority, and non-profit initiatives as third sector initiatives whose main purpose is to generate social benefit.

The purpose of this study is to reveal the aspects of the third sector that differ from the private sector. In addition to this purpose, the subject of what the qualifications should be for those who want to work in the third sector is another subject evaluated in the study. For this purpose, in this study, in which the qualitative research method was preferred, interviews were conducted in a semi-structured form with the participants who is working as professionals in the third sector. As a result of the interviews, it was revealed that the differences of the third sector and the private sector arising from their mission, motivation, structuring and objectives were emphasized. In addition to these findings, it was seen that the majority of the participants thought that those who aim to work in the third sector

* Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Seben İzzet Baysal Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, guneygokhan@ibu.edu.tr, ORCID Bilgisi: 0000-0003-2786-9761

(Makale Gönderim Tarihi: 02.04.2024 / Yayına Kabul Tarihi: 14.09.2024)

Doi Number: 10.18657/yonveek.1463533

Makale Türü: Araştırma Makalesi

should have some specific personality traits. Which includes the experiences and observations of the participants working professionally in the third sector, will contribute to the national literature.

Key Words: *Non-Governmental Organizations, Third Sector, Social Benefit*

JEL Classification: *B55, L26, L31, P31, L26*

GİRİŞ

On sekizinci yüzyıl düşünürlerinin fikirlerine dayanarak ortaya çıkmış olan üçüncü sektör kavramı 1970’li yıllarda geçerlilik kazanmaya başlamıştır. Sosyal sorunların giderek çeşitlenmesi ve sosyal sorunlarla mücadelenin zorlaşması üçüncü sektörün öneminin her geçen gün artmasını sağlamış ve kavram sosyal sorunlarla mücadelede önemli bir çözüm aracı olarak görülmeye başlanmıştır. Genel bir sınıflandırma ile toplumda faaliyet gösteren girişimleri kamu sektörü, özel sektör ve üçüncü sektör girişimleri şeklinde ayırmak mümkündür. Bu kapsamda özel sektör girişimlerinin kâr elde etme hedefiyle, kamu ve üçüncü sektör girişimlerinin ise sosyal fayda elde etme amacıyla hareket ettiği söylenebilir. Üçüncü sektörü kamu sektöründen ayıran unsur ise amaca ulaşmak için kullandıkları hareket alanı, gelir yaratma fonksiyonları ve ortaya koydukları etkileridir. Üçüncü sektörle beraber organize olan aktörler, gönüllü kuruluşlar, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, NGO (Non Governmental Organizations), dernekler ve vakıflardır. Bu aktörlerin ortaya çıkış amacı ve yarattığı sosyal etkiyle bir sosyal sorun çözme aracı olarak kullanılmaları aynı zamanda sosyal politikaların temel yürütücüsü olarak görülen devleti ve kamu politikalarını da destekleyici bir rol olarak görülmektedir. Özellikle küreselleşme ve neo-liberal politikaların devlet anlayışına etkisi neticesinde sosyal alanda yaşanan boşluklar temel sosyal politikaların uygulanmasında ve sosyal hizmetlerin sağlanmasında üçüncü sektörün etkinliğinin vurgulanmaya başlanmasını sağlamıştır. Bu durum kavramsal olarak üçüncü sektörün öneminin artmasını ve literatürde yer almaya başlamasını da beraberinde getirmiştir. Literatürde üçüncü sektörle ilgili çalışmaların farklı bakış açılarına sahip oldukları görülmektedir.

I. TEORİK ARKA PLAN

Dünya genelinde üçüncü sektörün öneminin artmasına paralel olarak üçüncü sektöre odaklanan çalışmaların sayısı da artmıştır (Ma ve Konrath, 2018). Üçüncü sektöre yönelik farklı tanımlamaların ve bakış açılarının olması yapılan araştırmaların da farklı perspektiflere sahip olmasına yol açmıştır.

Gonzalez ve arkadaşları (2020), üçüncü sektördeki örgütleri, belirli bir topluluk ya da sektör için sosyal fayda sağlamayı amaçlayan, mali bir amaç taşımayan örgütler olarak tanımlamaktadır. Burada toplumsal kazanç büyük oranda, belirli bir topluluk için daha iyi koşullar arayan kuruluşlara bağışlanan fonlar yoluyla sağlanmaktadır. Farklı bir bakış açısına göre ise, üçüncü sektör tanımı yapılırken yola çıkılan unsur, girişimlerin ortaya çıkışlarındaki misyon farklılıklarıdır. Buna göre üçüncü sektörün kâr amacı gütmemesi kâr odaklı işletmelerden ayırt edici bir unsur olarak görülmektedir. Kâr amacı gütmeyen sektör ile kârlılık hedefleyen sektör arasında girişim faaliyetleri olarak benzerlikler olsa da bazı belirgin farklılıklar da bulunmaktadır. Cheng ve Choi (2021)’e göre, üçüncü sektör girişimlerindeki en önemli iki fark, finansal kazançlar ve bu sektör

kuruluşlarının hizmet ettiği toplulukla ilgilidir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar genellikle toplum içinde görülemeyen ve soyut sonuçlar doğuran sosyal kazançlar elde etmeyi amaçlamaktadır.

Literatürdeki çalışmaların da üçüncü sektör tanımlarındaki gibi farklı perspektiflere sahip olduğu görülmektedir. Literatürdeki çalışmaların bir kısmının üçüncü sektördeki kuruluşların performanslarına yönelik sonuçlar ortaya koymaya çalıştığı görülmektedir. Connolly ve Hyndman, performans ölçümlerinin uygulanmaması halinde üçüncü sektör kuruluşlarının kötü yönetim ve etkisizlik eleştirilerine karşı koyamayacağını iddia etmektedir. Yazarlar, performans ölçülmesinin, kuruluşun kaynaklarını, faaliyetlerini ve başarılarını görünür hâle getireceğini ve bilinçli kararların ortaya çıkacağını vurgulamaktadır (Connolly ve Hyndman, 2004). Benzer şekilde Bradach ve diğerleri de “Kendimizi hangi sonuçlardan sorumlu tutacağız? Sonuçların maliyetleri ne olacak ve bu nasıl finanse edilecek?” soruları ile performans ölçümlerine ve üçüncü sektör için önemli görülen finansal kaynaklara dikkat çekmektedir (Bradach vd., 2008). Bu paraleldeki çalışmalar, üçüncü sektör kuruluşlarının sorumluluklarına ve kendilerini gelecekteki potansiyel bağış ve yardımlara bir alıcı olarak pazarlamalarına vurgu yapmaktadır (Crofts ve Bisman, 2010; Connolly ve Hyndman, 2004). Bu yaklaşıma yakın olan bazı çalışmalarda ise üçüncü sektör değerlendirmesi yapılırken fon sağlayanların ve bağışçıların baskılarının yanısıra finansman sağlamanın ve mevcut ekonomik kriz zamanlarında üçüncü sektör kuruluşlarının performans ölçümlerinin oldukça zor olduğu ortaya koyulmuştur (Barman, 2007; Lyon ve Arvidson, 2011; Tooley vd., 2010)

Literatürdeki yakın zaman çalışmaları ise üçüncü sektörün disiplinler arası bir noktaya evrildiğini göstermektedir. Buna göre; kapsamına aldığı grupların genel özellikleri ve koşulları, toplumların birbirilerinden farklılıkları, örgütler arası farklılıkların yanı sıra tarih, sosyal hizmet, işletme, hukuk, sosyoloji, siyaset bilimi ve kamu yönetimi kapsamını bu disiplinler arasında değerlendirmek mümkündür (Ma ve Konrath, 2018; Nirello ve Prouteau, 2018). Yine son dönem çalışmalarında değinilen bir diğer unsur ise şeffaflıktır. Bazı araştırmacılar üçüncü sektörle ilgili hakemlerden, editörlerden, fon sağlayıcı kuruluşlardan, öğrencilerden ve diğer paydaşlardan gelen genel bir karmaşa durumunun olduğunu, bu sebeple araştırma sorumluluğunun önemli hâle geldiğini ve özellikle akademisyenlerin metodoloji ve yaklaşımlarını daha detaylı gerekçelendirmeleri gerektiğini ifade etmektedir (Beugelsdijk vd., 2020; Pratt vd., 2020)

Üçüncü sektörle ilgili çalışmalarda uygulayıcılar üçüncü sektör girişimlerinin parasal gelir elde etmekten ziyade sosyal bir misyon hedefinde olduğu konusunda hemfikirdir (Laurett ve Ferreira, 2018). Buna göre toplumun sürdürülebilirliğinin sağlanmasında ve toplumsal eşitsizliklerin azaltılmasında üçüncü sektörün önemli rol oynadığı söylenebilir (Fulton, Oyakawa ve Wood, 2019). Ancak günümüzde artan rekabet koşulları ve sürdürülebilirliğin sağlanması konusunda faaliyetlerin çeşitlendirilmesi gerekliliği özellikle fon yaratma ve gelirin sürekliliği bağlamında üçüncü sektör için de farklı stratejileri gerektirmektedir (Tian ve Konrath, 2019). Sürdürülebilirliklerini sağlamak amacıyla üçüncü sektör

girişimlerinin liderlik ve profesyonelleşme ile sürekli bir gelişim sürecine girmeye çalışmaları muhtemeldir.

Bu durum gelir yaratma, sürdürülebilirlik, faaliyetleri çeşitlendirme gibi unsurların sektör fark etmeksizin tüm girişimler için varlığını sürdürme noktasında hayati kavramlar olduğunu göstermektedir. Sürdürülebilirliğin sağlanması konusunda benzer sorulara yanıt aramaya çalışsalar da literatürde akademisyen ve araştırmacıların üçüncü sektör ve özel sektör girişimciliğinin taban tabana zıt görünen sektörler olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ruvio, Rosenblatt ve Hertz- Lazarowitz (2010) tarafından yapılan çalışmada, kâr amacı gütmeyen girişimcilerin kâr amacı güdenlere göre daha az muhafazakâr oldukları ortaya konulmuştur. Araştırmaya göre üçüncü sektörün sürekli değişen sosyo ekonomik ortama uyum sağlamalarında risk alma istekliliğinin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Sektörel bazlı yapılan bir başka değerlendirmede ise insan kaynaklarına vurgu yapıldığı görülmektedir. Buna göre insan kaynakları üçüncü sektör kuruluşlarının misyonuna ulaşmaları için vazgeçilmez bir kaynak olarak değerlendirilmekte ve üçüncü sektörün etkinliğinin ve verimliliğinin artırılmasında her geçen gün daha da önemli bir rol oynadığı değerlendirilmektedir (Bastida, Morimon ve Carreas, 2018). Vincent ve Marmo (2018) ise çalışmalarında üçüncü sektörün olmazsa olmaz koşulunu sosyal açıdan sorumlu yöneticiler yetiştirmek olarak görmektedir. Çalışmada sosyal adalet kavramı ön plana çıkarılmakta ve kendilerini sosyal adalete adayan yöneticilerin bu adanmışlığı örgütsel olarak da sağlayabileceklerine vurgu yapılmaktadır.

Üçüncü sektörle ilgili araştırmaların büyümesi göz önüne alındığında, sektör araştırmalarının ana çıkış noktaları, birkaç istisna dışında ampirik bulgulara ve bunların sonuçlarına odaklanma eğilimindedir (Kim ve Raggo, 2022: 2). Gerek tanımlamaların farklılaşması gerekse üçüncü sektörle ilgili çalışmaların farklı boyutlara odaklanması, literatürde kavram karmaşası olmaması için sektörel farklılıkları ve üçüncü sektörün ayırt edici özelliklerini ortaya koyan çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışma ile literatürde eksik görülen bu boşluğun doldurulması hedeflenmektedir. Araştırma, “üçüncü sektörle özel sektör arasındaki farklılıklar nelerdir?” sorusuna cevap aramaktadır. Üçüncü sektörde çalışmak için sahip olunması gereken özelliklerin neler olduğu konusu da çalışmada incelenen bir diğer konudur. Araştırmanın akademik önemi, literatürde her iki sektörü deneyimleyen çalışanların deneyimlerine yer veren başka bir çalışmaya rastlanılmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmanın pratik önemi ise, üçüncü sektörde istihdam edilecek kişilerde hangi kişilik özelliklerinin bulunması gerektiğine yönelik ortaya koyacağı sonuçların bu sektörde istihdamı hedefleyen kişilere katkı sunması hedefi ile ortaya çıkacaktır.

II. SOSYAL SORUN ve ÜÇÜNCÜ SEKTÖR

Sosyal sorunlar toplum içerisinde ortaya çıkmakta ve toplumun bütününe ilgilendirmektedir. Tarihsel süreçte, daha iyi bir toplum olma düşüncesi sosyal politikalara olan ihtiyacı artırmış ve sosyal refah, sosyal adalet, sosyal barış, sosyal denge gibi birleştirici, adil ve dengeleyici sosyal politika hedefleri ön plana çıkmıştır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik ortaya çıkan çeşitli engeller,

toplumsal refahın ve huzurun sağlanmasında risk oluşturmakta ve sosyal sorun olarak değerlendirilmektedir (Bozkır, 2014:1-3).

Çağdaş anlamda sosyal sorunların ortaya çıkışı Sanayi Devrimi dönemine dayanmaktadır. Sanayi Devrimi döneminde hâkim olan iktisadi liberalizm anlayışı ile ortaya çıkan ağır ve güvensiz çalışma, kadın ve çocukların en ağır işlerde çalıştırılması ve emek sömürüsü, sefalet düzeyinde ücretler ve gayri insani çalışma koşulları sosyal sorunların başlangıcını oluşturmaktadır. Daha geniş bakış açısıyla ise sosyal sorun kavramı, toplumu oluşturan bütün grupların toplumsal ilişkilerinde ortaya çıkan gerginlikler, uyuşmazlıklar ve çatışmaları ifade etmektedir. Bu anlamda toplumun bütününe veya toplum gruplarının birbirleriyle olan ilişkilerini olumsuz etkileyen her türlü durum sosyal sorun olarak adlandırılabilir (Koray, 2012: 30).

Günümüzde toplumların yapısal ve fonksiyonel olarak değişimlere uğraması sosyal sorunların da nicelik ve niteliğinin değişmesine sebep olmaktadır. Bugünün sosyal sorunları genel olarak işsizlik, yoksulluk, sosyal dışlanma, ayrımcılık, istismar, salgın hastalıklar, göç, eğitim imkanlarına erişimde fırsat eşitsizlikleri, sağlık imkanlarına erişimde fırsat eşitsizlikleri ve çevre sorunlarından oluşmaktadır. Buna göre günümüz dünyasında sosyal sorun kavramının geniş bir yelpazeye sahip olduğunu söylemek mümkündür (Üstünsoy, 2023: 1). Sosyal sorunlarla mücadelede en önemli görev devlete düşmektedir. Çünkü sosyal politikaların temel yürütücüsü devlettir. Sosyal sorunların tüm toplumu etkileyen yapısı sosyal devlet anlayışının önemini artıran bir durumdur.

Sosyal devlet anlayışı, toplumdaki bireylerin yaşam standartlarını artıran, hayat kalitelerinin yükselmesini amaçlayan, resmi ve sivil toplum kuruluşlarının eşgüdüm halinde mücadeleye katkı vermesini sağlayan bir noktada görülmektedir (Kayalidere ve Şahin, 2014: 59).

Sosyal devlet anlayışında bireylerin ve hane halklarının sosyo ekonomik sorunlarına yönelik politikalar geliştirilmekte olsa da sosyal sorunlarla mücadelede hiçbir örgüt ya da sektörün tek başına yeterli olamayacağı bilinmektedir (Kümbül Güler, 2011: 1). Bu sebeple sosyal sorunlarla mücadele ederken farklı ve sıra dışı bakış açıları kamu politikalarını destekleyici olarak önemli bir rol üstlenmektedir. Bir başka ifade ile toplumdaki sorunların çözümü ve politikaların oluşturulması noktasında farklı sektörlerin iş birliği ile çalışması son derece önemlidir.

Çağdaş demokrasilerde sektörel ayrım üç temel sektöre göre yapılmaktadır. Bu sektörlerden ilki genel veya katma bütçeli idareler ve belediyelerde kamu hizmetini sürdüren görevlilerden oluşan kamu sektörüdür. İkinci sektör kâr elde etme güdüsüyle hareket eden özel sektördür. Üçüncü sektör ise kâr amacı gütmeksizin gönüllü katılımı temel alan vakıf, dernek, sivil toplum örgütü gibi gönüllü kuruluşlardan oluşan sektördür. Üçüncü sektör, “vatandaş sektörü”, “gönüllü kuruluşlar sektörü”, “sivil toplum sektörü”, “kâr amacı gütmeyen sektör” ve “kâr amacı gütmeyen kuruluşlar” olarak da adlandırılmaktadır (Işık, 2016, 33). Bu tabirlerdeki ortak nokta kâr amacı gütmeksizin sosyal fayda üretme amacıdır. Üçüncü sektörde sıklıkla vurgulandığı gibi kâr amacı olmasa da bu kuruluşlar da faaliyetlerini sürdürebilmek için dengeli bir bütçe oluşturmak ve

sürdürülebilirliğini sağlamak durumundadır. Bu noktada üçüncü sektörde bağışların ve hayırseverlik unsurunun faaliyetlerin devamlılığı bakımından önemli olduğu görülmektedir (Forrer vd., 2014: 13). Gelir yaratma unsuru olarak bu durum üçüncü sektörü özel sektörden ayıran önemli bir farklılıktır.

Üçüncü sektörün diğer sektörlerden farklılıkları aşağıdaki tablo ile özetlenebilmektedir.

Tablo 1. Sektörler Arası Farklılıklar

Sektör Konumlandırması	Özel Sektör	Kamu Sektörü	Üçüncü Sektör
Amaç	Kâr elde etmek	Vatandaşların hayat standardını artırmak	Sosyal fayda üretmek
Koordinasyon	Piyasa dengesi	Otorite	Ortak amaçlar
Uygulama Mekanizması	Kanun	Kurallar ve denetim	Erdem
Alan	İşletmeler	Kamu kurumları	Vakıflar, Dernekler, Sivil Toplum Örgütleri

Kaynak: Brown, L. D. ve D. C. Korten (1998) “ Understanding Voluntary Organizations: Guidelines for Donors” Country Economics Dept. World Bank: Washington, DC.

Tablo 1’de aktarılan sektörel farklılıklar dikkate alındığında üçüncü sektör, özel sektörün ekonomik, kamu sektörünün bürokratik hedeflerine alternatif görülen ve toplumsal fayda amacıyla olan bakış açısıyla, gönüllülük olgusuna yapılan vurgu ile ortak bir amaç etrafında toplanarak oluşturulan kuruluşlar olarak tanımlanabilmektedir (İlhan, 2013: 2).

Üçüncü sektörün diğer sektörlerden ayrılan bir diğer yönü de insan kaynağının yapısıdır. Üçüncü sektörde faaliyetler gönüllüler ve profesyonel (ücretli) çalışanlar aracılığıyla sürdürülmektedir.

Tüm bu farklılıklar üçüncü sektörün gerek ortaya çıkış amacı ve sürdürülebilirliği gerekse de hedeflediği sosyal fayda amacıyla özel sektörden ayrıldığını göstermektedir. Ancak yine belirtmek gerekir ki sosyal refahın sağlanması için devletin, üçüncü sektörün ve özel sektörün etkin ve eşgüdüm içinde çalışması gerekmektedir (Powell ve Steinberg, 2006: 13).

Geleneksel toplumdaki modern topluma geçiş süreci, üçüncü sektör girişimlerinin toplum yapısında meydana gelen sosyal ve ekonomik değişimlerde rolünün artmasına sebep olmuştur (Güney, 2022: 1). Bu durum dernekler, vakıflar, sivil toplum örgütleri gibi toplumsal fayda amacıyla olan üçüncü sektörün önemini artıran bir unsur olmuştur.

Sosyal politikaların temel yürütücüsü olarak devlet vurgusu yapılırsa da sosyal sorunların giderek çeşitlenmesi, küreselleşme ve neo – liberal politikalarla devletin sorgulanmaya başlanması gibi unsurlar sosyal politikalarla mücadelede yeni aktörlerin ortaya koyulması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu durum önceleri kurumsal sosyal sorumluluk anlayışı bağlamında refah devleti sosyal görevlerinin piyasa kavramına kaydırılmasını ortaya çıkarmıştır. Ancak kâr amaçlı işletmelerin bu görevi yerine getirme çabaları hem ortaya çıkış amacıyla bağdaşmamış hem de yeterli görülmemiştir. Bu sebeple sosyal sorunlarla mücadelede kamu politikalarını destekleyici ikinci unsur olma rolünde sosyal fayda amacı ile hareket eden üçüncü sektör ön plana çıkmaya başlamıştır. Buna paralel olarak kâr amacı gütmeyen kuruluşların refah devleti anlayışıyla beraber devletle işbirliği içinde oldukları ve yükselişe geçtikleri görülmektedir (Özdemir, 2007:387).

Günümüzde değişen dünya koşulları ve yaşanan hızlı dönüşüme bağlı olarak ekonomik, sosyal ve kültürel hayatta çeşitli amaçları gerçekleştirmek ve sürekli biçimde nicelik ve niteliği değişen sosyal sorunlara çözüm getirmek amacıyla üçüncü sektör girişimlerinin sayılarının, duyarlılık ve etkilerinin arttığını söylemek mümkündür.

III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE AMACI

Bu çalışmada, üçüncü sektörün özel sektörden ayrılan yönlerinin ortaya koyulması ve üçüncü sektörde çalışmak isteyenlerde bulunması gereken özelliklerin neler olabileceğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla, katılımcıların sahip oldukları deneyim ve görüşlerinden en etkin şekilde yararlanılması hedefiyle nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmada amaca yönelik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Amaca yönelik örneklemede seçilen katılımcılar en iyi bilgilerin alınmasına yönelik kasıtlı biçimde çalışmaya dahil edilmektedir. Buna göre çalışmanın örneklemini, üçüncü sektörde profesyonel olarak çalışan (ücretli çalışan) kişiler oluşturmaktadır. Örneklemin ayırt edici unsurları, üçüncü sektörde profesyonel çalışan olmak ve geçmişte özel sektör deneyiminin bulunması kriterleri olarak belirlenmiştir.

Araştırmada bu kriterlere uyan 11 katılımcı ile yarı yapılandırılmış bir formla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine görüşme yönteminin tercih edilmesinin sebebi bu yöntemin katılımcılara konu hakkında ayrıntılı sorular yönelterek derinlemesine bilgi alma imkânı sağlamasıdır (Aziz, 2010: 85). Araştırmada görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmenin araştırmacıya sağlamış olduğu esneklik bu yöntemin tercih edilmesinin temel sebebidir.

Katılımcılar belirlendikten sonra, araştırmacı tarafından katılımcılara araştırmanın amacı ve süreci ile ilgili bilgi aktarılmış, gönüllülük esasının vurgulandığı, gizlilik konusundaki hassasiyet, 20 dakikalık ortalama tahmini görüşme süresi bilgisi ve etik kurul onayı ile ilgili bilgilerin bulunduğu katılımcı bilgi formu e- posta ile gönderilmiştir. Araştırmanın Etik Kurul onayı Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 01.03.2024 tarihli ve 2024/02 toplantısında değerlendirilerek uygun bulunmuştur.

Araştırmaya ilişkin görüşmeler Microsoft Teams aracılığı ile çevrimiçi biçimde yarı yapılandırılmış bir form aracılığı ile yapılmış ve görüşmelerin 6'sı katılımcıların onayları dahilinde kaydedilmiştir. Diğer 5 görüşme ise katılımcıların isteği ile kaydedilmemiş, bu görüşmelerdeki cevaplar araştırmacı tarafından not alınarak dökümü sağlanmıştır. Görüşmeler katılımcıların isteğinden dolayı Katılımcı 1, Katılımcı 2, Katılımcı 3 biçiminde kodlanmıştır. Araştırmanın başlangıcında ücretli çalışanları olan 20 üçüncü sektör kuruluşundan katılımcıya ulaşma hedefi koyulmuş ancak 11 profesyonel çalışanla görüşüldükten sonra tekrar eden bilgilerin ortaya çıkmaya başlaması neticesine doyunluğa ulaşıldığı düşünülerek görüşmeler sonlandırılmıştır.

Araştırmada katılımcılara yöneltilen sorular şu şekildedir:

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Soru Formu

Yaşınız:
Cinsiyetiniz:
Eğitim Durumunuz:
Özel Sektörde Deneyim Süreniz:
Üçüncü Sektörde Deneyim Süreniz:
Daha önce gönüllülük deneyiminiz oldu mu? Üçüncü sektörde çalışmaya nasıl karar verdiniz?
Özel sektör deneyiminizle üçüncü sektör deneyiminizi nasıl karşılaştırırsınız?
Üçüncü sektörde çalışmak isteyenlerde ne gibi özellikler olmalıdır? Kişilik özellikleri olarak üçüncü sektöre ait özellikler var mıdır?
Ekleme istedikleriniz var mıdır?

Araştırmada görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İçerik analizinde araştırmada toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşılması amaçlanmaktadır.

IV. BULGULAR

Araştırmanın bulguları demografik- sosyal bulgular ve mülakat analizleri olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmektedir.

A. Demografik- Sosyal Bulgular

Araştırmaya dahil olan katılımcıların demografik ve sosyal özelliklerine ait bulgular aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3. Katılımcılara Ait Demografik ve Sosyal Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Mezuniyet	Üçüncü Sektör Deneyimi	Özel Sektör deneyimi
K1	Kadın	41	Yüksek Lisans	8 yıl	10 yıl
K2	Kadın	37	Ön Lisans	8 yıl	4 yıl
K3	Kadın	47	Lisans	5 yıl	17 yıl
K4	Erkek	30	Lisans	2 yıl	5 yıl
K5	Kadın	44	Lisans	8 yıl	11 yıl
K6	Kadın	40	Lisans	3 yıl	9 yıl
K7	Erkek	47	Yüksek Lisans	3 yıl	12 yıl
K8	Kadın	36	Yüksek Lisans	5 yıl	7 yıl
K9	Kadın	31	Lisans	3 yıl	2 yıl
K10	Erkek	34	Yüksek Lisans	2 yıl	4 yıl
K11	Kadın	60	Yüksek Lisans	22 yıl	3 yıl

Tablo 2’de verilen bilgilere göre araştırmada yer alan katılımcıların 8’i kadın 3’ü erkektir. Yaş ortalaması 40,6’dır. Katılımcılardan 5’i yüksek lisans, 5’i lisans ve 1’i de ön lisans mezunudur. Katılımcıların tamamının her iki sektörde de deneyimi bulunmaktadır. Üçüncü sektör deneyim ortalaması 6,2 yıl ve özel sektör deneyim ortalaması: 7,6 yıldır.

B. Mülakat Analizleri

Araştırmada, katılımcılardan elde edilen bulgular oluşturulan 2 tema ile ele alınmıştır. Birinci tema “Üçüncü Sektör ve Özel Sektörün Farklılıkları”, ikinci tema ise “Üçüncü Sektörde İstihdamın Niteliği” olarak belirlenmiştir.

Üçüncü Sektör ve Özel Sektörün Farklılıkları

Her iki sektörde de deneyimi bulunan katılımcıların sektörel farklılıklarla ilgili değerlendirmelerini ortaya koymak amacıyla “Üçüncü Sektör ve Özel Sektörün Farklılıkları” adlı tema oluşturulmuş ve katılımcıların görüşleri Tablo 4 yardımıyla sıralanmıştır.

Tablo 4: Üçüncü Sektör ve Özel Sektör Farklılıkları Tema Dağılımı

Tema	Alt Tema (Kodlar)	İfadelerin Dağılımı	Frekans (Katılımcı Sayısı)
Üçüncü Sektör ve Özel Sektörün Farklılıkları	Göreve Bakış Açıları	Göreve bakış açısı sektöre göre farklılık göstermektedir.	8
		Görev tanımlarının farklılaşması	8
		Sektör farkı olmaksızın görev bilincine vurgu	3
	Sektörel Hedefler	Her iki sektörün hedeflerinin birbiri ile zıt olduğunu düşünüyorum.	11
		Üçüncü sektördeki sosyal amaçlar	7
	Özel sektördeki rekabet	4	

Katılımcıların sektörel farklılıklarla ilgili verdikleri cevaplar analiz edildikten sonra “Göreve Bakış Açıları” ve “Sektörel Hedefler” alt temalarına ulaşılmıştır.

Tablo 4’deki verilere göre, katılımcıların 8’i göreve bakış açılarının sektöre göre farklılık gösterdiğini düşünmektedir. Bu katılımcılar sözü edilen farklılığın özel sektör ve üçüncü sektörde ortaya koyulan görev tanımlarından dolayı ortaya çıktığını düşünmektedir. Bu düşüncede olan bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Özel sektörde 17 yılımı geçirdim. Farklı şirketlerde deneyimlerim oldu. Özellikle kurumsal bir yerde çalışıyorsanız iş akışlarının sistemli bir şekilde gerçekleştiğini görebilirsiniz. Daha net bir görev tanımından bahsediyorum. Sorumluluk alanlarınız, göreviniz, hangi durumda nasıl hareket edeceğiniz hepsi belirgin. Üçüncü sektörde ise herkesin amacı ortak olduğundan yardım etme düşüncesiyle bazen sorumluluk alanları karışabiliyor” (Katılımcı 3).

“Sivil toplumda çalışmakla özel sektörde çalışmak arasında epey farklılık var. Özel sektörün konfor alanının daha fazla olduğunu söyleyebilirim. Özellikle gelir yaratmaya bağlı olarak sürdürülebilirlik, kurumsallaşma ve profesyonel iş hayatı anlamında sivil topluma göre çok daha iyi noktada sektör ...” (Katılımcı 8).

“Gönüllülük yaptığımdan dolayı sektörü tanıyor olduğumu düşünsem de özel sektörden vakıfa geçtiğim ilk dönemlerde zorlandığımı söyleyebilirim. Çünkü burada herkes ortak çalışmaya gayret ettiği için profesyonel çalışan olduğunuz zaman görev dağılımı karmaşıklaşıyor...” (Katılımcı 6).

Katılımcılardan 3’ü ise göreve bakış açısı ile ilgili sektörel ayırım yapmanın doğru olmadığı ve hangi sektörde olursa olsun kişilerin görev bilincinin motivasyona etki ettiği düşüncesindedir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“... sonuçta görev bilinci sorumluluktan doğar. Bu anlamda ister özelde çalışın ister vakıfta hatta kamuda, hangi sektörde olduğunuzun bir önemi yok görevinizi layıkıyla yapmanız gerekir.” (Katılımcı 11).

“Sektörlerin birbiriyle taban tabana zıt olduğunu düşünsem de motivasyonun kişiden kaynaklandığına inanırım. Yani bir kişi hangi işi yapıyor olursa olsun hakkını vermeyi düşünmeli. Aksi durumda zaten mutsuzluk kaçınılmaz oluyor...” (Katılımcı 7).

“Sektörel Hedefler” adlı ikinci alt temada ise katılımcıların tamamının özel sektör ve üçüncü sektör arasında amaçlar, stratejiler ve hedefler bağlamında zıtlıklar olduğunu düşündükleri görülmektedir. Tablo 4’e göre katılımcılardan 7’si sektörel farklılıkları değerlendirirken üçüncü sektör ve özel sektörün fayda-kâr hedefi zıtlığına vurgu yapmaktadır. Bu görüşlerden bazıları aşağıdaki gibi değerlendirilmektedir:

“... Öncelikle vakıfta sosyal amaçlarla hareket ediyoruz. Buradaki herkes fayda üretmeyi amaçlıyor. Özel sektördeki yıllarımda gördüğüm rekabet odaklı, hedef baskılı ortam ile buradaki uyum çok çok farklı. Esasında senelerdir burada olmamın da sebebi bu” (Katılımcı 1).

“Özel sektör deneyiminden sonra sivil topluma geçtiğimde beni ilk etkileyen durum misyon farklılığıydı. Uzun zaman kurumsalda çalıştıktan sonra faydalı işler yapabilme durumu aslında hayata bakışıma kadar etkiledi. Bir çalışma yaparken bunun çıktılarının ekonomik değil de birilerinin hayatını güzelleştirecek bir çıktı olduğunu görmek tarif edilmesi zor bir his. Bence sivil toplumu özel sektörden ayıran temel nokta da bu şekilde ortaya çıkıyor” (Katılımcı 5).

“... yani klasik deyimle özel sektörde daha fazla nasıl kazanılırı tartışırken burada ise başkalarının hayatlarına dokunmaya çabalıyoruz (Katılımcı 10).

Katılımcılardan 4’ü ise özel sektördeki rekabete bakış açısının sektörler arasındaki farkı belirlediğine yönelik ifadeler kullanmıştır. Bu ifadelerden bazıları şu şekildedir:

“... özel sektörde yıkıcı bir rekabetin olduğunu söylemek lazım. O rekabetin içinde her an kendinizi korumak durumunda hissediyorsunuz. Burada ise daha çok nasıl faydalı olabiliriz düşüncesi var. Aradaki en temel fark bence bundan kaynaklanıyor” (Katılımcı 7).

“... özel sektörde müthiş bir performans baskısı vardı. Hem zamanla hem rakiplerle hem de sistemin bize dayattığı puanlarla yarışıyoruz. Sivil toplumda ise klasik olacak ama başkalarının hayatına dokunmakta yarışıyoruz. Bundan öte bir motivasyon bence yok” (Katılımcı 4).

Araştırma bulgularına göre katılımcıların tamamı özel sektör ve üçüncü sektörün ayrılan yönleri olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu girişimlerin ortaya çıkış amaçlarından işleyişine kadar taban tabana zıt bakış açılarıyla hareket ettiğini düşünmektedir. Bazı katılımcılar ise sektörler arası farklılığı iki sektörün organizasyonel ilerleyişi ile bağdaştırmaktadır. Bu katılımcıların vurgu yaptıkları temel unsurlar “sorumluluk alanları” ve “kurumsallaşma” bağlamında sektörler arasında ciddi farklılıklar olduğu yönündedir.

- Üçüncü Sektörde İstihdamın Niteliği

Araştırmadaki ikinci tema “Üçüncü Sektördeki İstihdamın Niteliği” olarak ortaya koyulmuştur. Bu tema çerçevesinde katılımcıların üçüncü sektör istihdamı ile ilgili değerlendirmelerine yer verilmesi amaçlanmıştır. Katılımcı görüşleri Tablo 5 yardımıyla aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

Tablo 5: Üçüncü Sektörde İstihdamın Niteliği Tema Dağılımı

Tema	Alt Tema (Kodlar)	İfadelerin Dağılımı	Frekans (Katılımcı Sayısı)
Üçüncü Sektörde İstihdamın Niteliği	Geçmişteki Gönüllülük Deneyimi	Üçüncü sektörde çalışmaya başlamadan önce bir gönüllülük deneyimim olmuştur.	7
		Daha önce bir gönüllülük deneyimim olmamıştır.	2
		Üçüncü sektörde çalışmaya başladıktan sonra gönüllülük faaliyetlerine de katılmaya başladım.	2
	Kişisel Özellikler	Üçüncü sektöre özgü bazı kişisel özellikleri olduğunu düşünüyorum.	10
Sektörlere özgü kişisel özellikler olduğunu düşünmüyorum.		1	

“Üçüncü Sektörde İstihdamın Niteliği” temasında katılımcıların verdikleri cevapların analiz edilmesinin ardından “Geçmişteki Gönüllülük Deneyimi” ve “Kişisel Özellikler” alt temalarına ulaşılmıştır. İlk olarak üçüncü sektörde profesyonel olarak çalışanların geçmişte bir gönüllülük deneyimi olup olmadığı, gönüllülük deneyimi varsa bu deneyimin üçüncü sektörde çalışma fikrine etkisi olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Tablo 5’teki veriler, katılımcılardan 7’sinin üçüncü sektörde istihdam edilmeye başlamadan önce gönüllülük deneyimlerinin bulunduğunu göstermektedir. Bu katılımcılardan bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

“Üniversite yıllarımda kanserli çocuklarla ve sokak hayvanlarıyla ilgili gönüllülük çalışmalarım olmuştur. Ardından özel sektörde çalışmaya başladım ama bu esnada da gönüllülük faaliyetlerine zaman buldukça katılıyordum. Gönüllülük çok farklı bir hissiyat, şahsen bana kendimi hep iyi hissettiren bir durum. Bu sebeple de sivil toplumda profesyonel olarak çalışabileceğim bir imkân bulunca hiç düşünmeden kabul ettim. Bu tercihte elbette ki gönüllü çalışmaların büyük bir etkisi vardır. Çok uzun süren bir çalışma hayatım yok henüz yolun başında sayılıyorum ancak şu an burada bulunmaktan da son derece mutluyum” (Katılımcı 9).

“... gibi birçok alanda gönüllü olarak çalıştım, hâlen de devam ediyorum. Sivil toplumla bu gönüllülük süreçlerimde tanıştım. Sonrasında da ücretli çalışan olarak burada bir kariyer fırsatı buldum, tabi özel sektörden sonra burası biraz daha zor ama motivasyon bakımından birçok faktör de var” (Katılımcı 6).

“Evet, yurtdışında master sürecindeyken gönüllülük faaliyetlerine katılmışım. Sosyal boyutlu bir şeyler için çabalamak gibi bir hedefim hep vardı...” (Katılımcı 7).

“... tabiki de. Ömrümün neredeyse üçte biri derneklerde vakıflarda geçti. Çok güzel sistemlerin kurulduğunu, çok mutlu anların yaşandığını gördüm. Olumsuz da çok manzara gördük, üzüldük ve daha güzele nasıl ulaşırız tartıştık. Daha fazla kişiye ulaşmayı hedefledik. Emekli de oldum ama hâlâ gönüllü faaliyetlerinde bulunmaya devam ediyorum” (Katılımcı 11).

4 katılımcı ise geçmişte bir gönüllülük deneyiminin olmadığını ifade etmiştir. Bu katılımcılar, üçüncü sektörde çalışmalarını kariyerlerinde yeni bir adım olarak değerlendirmiştir. Katılımcılardan 2'si ise üçüncü sektörde çalışmaya başladıktan sonra gönüllülük faaliyetlerine de başladıklarını dile getirmiştir. Katılımcıların ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“... esasında biraz yoğunluktan biraz da özel sektörün baskısından gönüllülük faaliyetlerine zamanım kalmıyordu. Özelde çalışırken bir yöneticim sivil topluma geçmişti, beni de davet edince onunla beraber sektör değiştirdim” (Katılımcı 8).

“... maalesef gönüllülük deneyimim burada çalışmaya başlamadan önce yoktu. Ancak şu an burada ücretli çalışırken aynı zamanda gönüllülük faaliyetlerinde de bulunuyorum” (Katılımcı 2).

Katılımcılardan elde edilen bulgular gönüllülük deneyiminin üçüncü sektörde çalışmaya yönelik bakış açısında etkisi olduğunu göstermiştir. Bulgular üçüncü sektörde çalışmadan önce gönüllülük deneyimi olmayan bazı çalışanların da sektöre katıldıktan sonra gönüllülükle tanıştıklarını ve gönüllü olarak çalışmaya devam ettiklerini de ortaya koymuştur.

“Kişisel Özellikler” adlı ikinci alt tema ise üçüncü sektörde istihdam edilmek isteyenlerde bulunması gereken bazı kişisel özelliklerin olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma bulguları katılımcıların tamamına yakınının (10 katılımcı) üçüncü sektöre özgü bazı kişilik özelliklerinin bulunduğu düşüncesinde olduklarını göstermektedir. Katılımcı ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

“Bence kesinlikle sektöre has kişilik özellikleri var. Bu sektörde mutlaka enerji dolu olmak gerek. Yine çözüm odaklı olmak bence olmazsa olmaz çünkü burada hepimizin amacı sorun çözmek. Bu sebeple de sorun çözen kişilere ihtiyaç duyuyoruz” (Katılımcı 1).

“... sorumluluk, esneklik, kendi kendini motive edebilmek bence en olması gereken özellikler sivil toplumda çalışan kişiler için.” (Katılımcı 5).

“... ama ben kesinlikle empatiyi olmazsa olmaz görüyorum. Çünkü burada sürekli farklı farklı dezavantajlı kişilere yardım etmek için çabalıyoruz. Empati kuramayan bir kişinin burada uzun süre kalabileceğini veya o motivasyonu sağlayabileceğini ben çok düşünmüyorum açıkçası” (Katılımcı 7).

“... işin özü senelerdir sivil toplumdayım, burada çok fazla gönüllü gördüm. İnsanlar bir hevesle geliyor, bir iki çalışma sonrasında kayboluyorlar. Bu durum ücretli çalışanlar için de geçerli. Bence bu sektörde beklenti başkalarının hayatına dokunmak, çevrenin sorunlarına dertlenmek, yeni bir şeyler için sürekli bir arayış içinde olmak, yeniliklere açık olmak olmalı. Gündelik beklentilerle sivil toplumda bulunmak bana çok sürdürülebilir gelmiyor” (Katılımcı 11).

Bir katılımcı ise çalışan özelliklerinin sektör ayrımı yapılmaksızın değerlendirilmesi gerektiğine yönelik düşüncesini şu şekilde belirtmiştir:

“Bir çalışan ister özel sektörde olsun ister kamuda isterse de sivil toplumda sorumluluk bilincinde olmalı, uyumlu olmalı, yaptığı iş ne olursa olsun en iyisini

yapmaya çalışmalı ve çalışkan olmalıdır. Ben bu sektörel ayrımları çok doğru bulmuyorum.” (Katılımcı 3).

Araştırmada katılımcılardan elde edilen bulgular katılımcıların tamamına yakınının üçüncü sektör çalışanlarında bazı kişilik özelliklerinin bulunması gerektiğini düşündüklerini ortaya çıkarmıştır. Katılımcıların ifadelerine göre üzerinde durulan özellikler empati, sorumluluk bilincinin gelişmiş olması, enerjilik, fayda sağlamaya hevesli olmak, esneklik olarak vurgulanmaktadır.

SONUÇ

Sosyal sorunların giderek çeşitlenmesi bu sorunlarla mücadele edilmesi için farklı araçlar geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Sözü geçen sorunları genel olarak, işsizlik, yoksulluk, sosyal dışlanma, ayrımcılık, istismar, salgın hastalıklar, göç, eğitim imkanlarına erişimde fırsat eşitsizlikleri, sağlık imkanlarına erişimde fırsat eşitsizlikleri ve çevre sorunları ile genellemek mümkündür. Ancak sosyal sorunlar yelpazesinin daha büyük ve giderek çeşitlenen bir konumda olduğunu da söylemek mümkündür. Sözü edilen bu çeşitlilik sosyal sorunlarla mücadelede kamu politikaların yetersiz kalmaya başlamasına neden olmaktadır. Bu sebeple kamu politikalarını destekleyici yenilikçi fikirlere ve girişimlere ihtiyaç duyulmakta, sosyal sorunlara çözüm amacıyla olan girişimlerin önemi de her geçen gün artmaktadır. Sosyal fayda üretmek misyonuyla hareket eden üçüncü sektör girişimleri bu sebeple akademik çevrenin de önem verdiği bir konu olarak dikkat çekmektedir.

Bu araştırmada, literatürdeki çalışmalardan farklı olarak, üçüncü sektör ve özel sektör arasındaki farklılıklar her iki sektörde deneyim sahibi olan çalışanların deneyimleri aracılığıyla ortaya koyulmuştur. Buna göre araştırmadan elde edilen bulgular, katılımcıların özel sektör ve üçüncü sektör arasında birçok farklılık bulunduğunu düşündüklerini göstermektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu bu farkın, girişimlerin ortaya çıkış amaçlarından işleyişine kadar taban tabana zıt bakış açılarıyla hareket ettiğinden kaynaklandığını düşünmektedir. Az sayıda katılımcı ise sektörler arası farklılığı iki sektörün organizasyonel ilerleyişi ile bağdaştırmaktadır. Bu katılımcıların vurgu yaptıkları temel unsurlar “sorumluluk alanları” ve “kurumsallaşma” bağlamında sektörler arasında ciddi farklılıklar olduğu yönündedir.

Araştırmanın bulguları, üçüncü sektörde çalışmak isteyenlere özgü bazı kişilik özelliklerinin bulunması gerektiğini de ortaya koymaktadır. Katılımcı ifadeleri bu özelliklerin empati, sorumluluk bilincinin gelişmiş olması, enerjilik, fayda sağlamaya hevesli olmak, esneklik gibi özellikler olduğunu göstermektedir.

Araştırmada değerlendirilen bir diğer konu ise daha önceki gönüllülük deneyiminin üçüncü sektörde profesyonel olarak çalışma kararına etkisini ortaya koymaktır. Araştırma bulgularına göre 7 katılımcı üçüncü sektörde çalışmaya başlamadan önce gönüllülük deneyiminde bulduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu deneyimlerinin sivil toplumda çalışmalarına etki ettiğini belirtmişlerdir. 4 katılımcı ise geçmişte bir gönüllülük deneyimlerinin bulunmadığını belirtmiştir. Bu katılımcılardan üçü ise üçüncü sektörde çalışmaya başladıktan sonra gönüllülük faaliyetlerine bulunmaya başladıklarını ifade etmiştir.

Bu sonuçlar üçüncü sektör ve gönüllülük arasında yakından bir ilişki olduğu düşüncesini de destekler nitelikte değerlendirilebilir.

Sonuç olarak, bu çalışma geçmişinde özel sektör deneyimi bulunan ve şu an üçüncü sektörde profesyonel olarak kariyerlerini sürdüren çalışanların gözünden sektörler arasındaki farklılıkları ortaya koymuştur. Araştırmada ortaya koyulan diğer sonuçlar ise; katılımcıların üçüncü sektörde çalışmak ile ilgili düşünceleri ve bu sektörde çalışmak için sahip olunması gerektiğini düşündükleri kişilik özellikleridir. Araştırmanın, her iki sektörü deneyimleyen kişilerin gözünden yapılmasının, üçüncü sektörle ilgili literatüre katkıda bulunacağı ve bu sektörde çalışmayı hedefleyen kişilere sektörle ilgili değerlendirme fırsatı vereceği düşünülmektedir. Bundan sonraki çalışmalarda üçüncü sektör girişimlerinin istihdam yaratma kapasitelerine ve üçüncü sektörün faaliyetlerini sürdürmelerinde birincil insan kaynağı olarak görülen gönüllülerle ilgili deneyimlere de yer verilecek çalışmalar yapılmasının literatüre çeşitlilik kazandırabileceği düşünülmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin tüm süreçlerinde Yönetim ve Ekonomi Dergisi'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makalenin tamamı Dr. Öğr. Üyesi Gökhan GÜNEY tarafından ele alınmıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarın herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Aziz, A. (2010). “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem ve Teknikleri” Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Brown, L. D. ve D. C. Korten (1998). “Understanding Voluntary Organizations: Guidelines for Donors” Country Economics Dept., World Bank :Washington, DC.
- Bozkır, S.A. (2014). “Devletin Niteliğinin Değişmesi: Müdahaleci Kapitalizm ve Sosyal Refah Devleti, Sosyal Politika”, Bursa, Dora Yayıncılık.
- Barman, E. (2007). What is the Bottom Line for Nonprofit Organizations? A History of Measurement in the British Voluntary Sector, *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, Vol. 18 No. 2, Pp. 101-115.
- Bastida, R., Marimon, F., and Carreras, L. (2018). Human Resource Management Practices And Employee Job Satisfaction İn Nonprofit Organizations. *Annals Of Public And Cooperative Economics*, 89(2), 323e338.
- Beugelsdijk, S., Van Witteloostuijn, A., and Meyer, K. E. (2020). A New Approach to Data Access and Research Transparency (DART). *Journal of International Business Studies*, 51, 887–905. <https://doi.org/10.1057/S41267-020-00323-Z>
- Bradach, J.L., Tierney, T.J. and Stone, N. (2008). Delivering on the Promise of Nonprofits, *Harvard Business Review*, Vol. 86 No. 12, pp. 88-97.
- Cheng, Y., and Choi, J. H. (2021). Dealing With Endogeneity to Understand the Societal Impact of the Third Sector: Why Should We Care and What Can We Do About It? *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*.
- Connolly, C. and Hyndman, N. (2004). Performance Reporting: a Comparative Study of British and Irish Charities, *The British Accounting Review*, Vol. 36 No. 2, pp. 127-154.
- Crofts, K. and Bisman, J. (2010). Interrogating Accountability: An Illustration of the Use of Leximancer Software For Qualitative Data Analysis, *Qualitative Research İn Accounting and Management*, Vol. 7 No. 2, Pp. 180-207.

- Forrer, J., Kee, J. J., and Boyer, E. (2014). *Governing Cross-Sector Collaboration* San Francisco: John Wiley and Sons.
- Fulton, B. R., Oyakawa and Wood, R. L. (2019). Critical Standpoint: Leaders Of Color Advancing Racial Equality İn Predominantly White Organizations. *Nonprofit Management and Leadership*, 30(2).
- Gonzalez-T. Maya-J., I., Holgado, D., E., Mun˘oz-Alvis, A. Ortega, M. (2020). More Money, More Problems? Resource Dependence and Professionalization of Non-governmental Social Services Organizations in Southern Spain. *Voluntas*, 31(6), 1212–1225.
- Güney, G. (2022). “Sosyal Sorunlarla Mücadelede Yenilikçi Bir Bakış Sosyal Girişimcilik”. N. Altuntepe, (Ed.), *Disiplinlerarası Yaklaşımlarla Uygulamalı Sosyal Bilimler* 49-67, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Işık, V. (2016). “Çalışmanın Evrimi ve Sosyal Girişim”, Bursa, Ekin Yayınevi.
- İlhan, H. (2013). “Gönüllü Kuruluşlar Kavramsal Çerçeve”, Ankara, Gazi Kitabevi.
- Kayalidere, G.ve Şahin, H. (2014). “Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye’de Sosyal Koruma Harcamalarının Gelişimi ve Yoksulluk” *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 57-75.
- Kim, M. and Raggio, P. (2022). Taking Stock on How We Research the Third Sector: Diversity, Pluralism, and Openness, *Voluntas*, Vol:33: 1107-1113).
- Koray, M. (2012). “Sosyal Politika” Ankara, İmge Kitabevi.
- Kümbül, G. B. (2011). “Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: Ashoka Üyelerinden Sosyal Yenilikçi Örnek Uygulamalar” *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(3), 79-111.
- Laurett, R. ve Ferreira, J.J. (2018). Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlarda Strateji: Sistematik Bir Literatür Taraması ve Gelecekteki Araştırmalar İçin Gündem. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 29(5).
- Lyon, F. and Arvidson, M. (2011). “Social Impact Measurement As An Entrepreneurial Process”, Third Sector Research Centre.
- Ma, J., and Konrath, S. (2018). A Century Of Nonprofit Studies: Scaling The Knowledge of The Field. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 29, 1139–1158.
- Nirello, L. and Prouteau, L. (2018). The French Nonprofit Sector: A Literature Review. *Voluntaristics Review*, 3(2), 1–79. <https://doi.org/10.1163/24054933-12340023>.
- Özdemir, S. (2007). “Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti”, İstanbul, İTO Yayınları.
- Powell, and R.Steinberg (2006). “The Nonprofit Sector: A Research Handbook” (1-10). *Yale University Press*: New Heaven.
- Pratt, M. G., Sarah, K., and Richard, W. (2020). Editorial essay: The Tumult over transparency: Decoupling transparency from replication in establishing trustworthy qualitative research. *Administrative Science Quarterly*, 65(1), 1–19.
- Ruvio, A., Rosenblatt, Z., and Hertz-Lazarowitz, R. (2010). Entrepreneurial leadership vision in nonprofit vs. for-profit organizations. *The Leadership Quarterly*, 21(1).
- Tian Y. ve Konrath, S. (2019). The Effects Of Similarity On Charitable Giving İn Donor E Donor Dyads : A Systematic Literature Review. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 1e24., 1-24.
- Tooley, S., Hooks, J. and Basnan, N. (2010). “Performance Reporting By Malaysian Local Authorities: Identifying Stakeholder Needs”, *Financial Accountability & Management*, Vol. 26 No. 2, Pp. 103-133.
- Üstünsoy, M. (2023). Bir Sosyal Sorun Olarak Yoksulluğun Sağlık Alanı Üzerindeki Etkileri, *Journal of Social Sciences and Humanities*, 7(1), 408-416.
- Vincent, D., and Marmo, S. (2018). Commitment to Social Justice And Its Influence On Job Satisfaction and Retention Of Nonprofit Middle Managers. *Human Service Organizations Management, Leadership and Governance*, 42(5), 457e473.

SUMMARY

Enterprises operating in the society are generally classified as public sector, private sector and third sector. This sectoral classification determines the type of enterprise according to the purpose of establishment, the objectives they set forth and the functions they use to achieve these objectives. Accordingly, it is accepted in the literature that private sector enterprises act with the aim of making profit, while public and third sector enterprises act with the aim of achieving social benefits. The third sector initiatives that are of interest to the study and whose distinctive characteristics are aimed to be revealed are voluntary organisations, non-profit organisations, non-governmental organisations, NGOs (Non Governmental Organizations), associations and foundations.

In this study, the concept of social problems, which are becoming increasingly diversified and difficult to combat, is emphasised and the third sector, which is considered to play an effective role in combating these problems, is evaluated. The aim of the study is to reveal the ways in which third sector initiatives differ from private sector initiatives. In addition to this main objective, the specific characteristics that should be found in those who want to work in the third sector constitute another objective.

In the literature, it has been observed that studies on the third sector are evaluated in an interdisciplinary dimension and that they are studied in a diversity that varies according to the conditions, social differences and characteristics of the groups within the scope of history, social work, business, law, sociology, political science and public administration. In this research, since it is a concept that is studied in different disciplines, it is aimed to clearly reveal the differences of the sector in order to avoid concept confusion in the literature. In order to achieve this goal, the focus is on comparing the experiences of people who are currently employed in the third sector and those who have worked in the private sector in the past.

In the study, qualitative research method was preferred in order to benefit from the experiences and opinions of the participants in the most effective way. In order to obtain the best information from the participants, purposeful sampling method was used and the distinguishing features of the sample were determined as being a professional employee in the third sector and having private sector experience in the past. In-depth interviews were conducted with 11 participants who met these criteria using a semi-structured form.

As a result of the interviews conducted in the research, it was revealed that the third sector has aspects that differ from the private sector. These differences are evaluated as differences in mission, motivation, organisation and purpose. In addition, participant statements show that people working in the third sector should have personality traits such as empathy, developed sense of responsibility, energetic, eager to benefit, and flexibility.

It is thought that conducting the research from the perspective of people who have experienced both sectors will contribute to the literature on the third sector and will provide an opportunity for those who aim to work in this sector to evaluate the sector.